

ШТУЧНИЙ ІНТЕЛЕКТ В СИСТЕМІ ІНШОМОВНОЇ ПІДГОТОВКИ СТУДЕНТІВ ЗАКЛАДІВ ВИЩОЇ ОСВІТИ

ARTIFICIAL INTELLIGENCE IN THE SYSTEM OF FOREIGN LANGUAGE TRAINING OF STUDENTS OF HIGHER EDUCATION INSTITUTIONS

У статті розглядається роль штучного інтелекту у вивченні мови, висвітлюючись як його переваги, так і недоліки, пов'язані з його впровадженням. Мета статті – визначити та проаналізувати специфіку використання штучного інтелекту та його інструментів в системі іноземної підготовки студентів закладів вищої освіти. Доведено, що технології штучного інтелекту в освіті набувають все більшого розповсюдження серед усіх учасників освітнього процесу, а його інтеграція у навчання іноземних мов трансформувала педагогічні підходи закладів вищої освіти до їх викладання. Встановлено, що технології штучного інтелекту пропонують інноваційні методи навчання іноземних мов, як-от: інтелектуальні системи репетиторства (репетитори на основі штучного інтелекту забезпечують персоналізований досвід навчання, оцінюючи прогрес студентів і відповідно адаптуючи зміст), інструменти розпізнавання мовлення та вимови (програми на основі штучного інтелекту підвищують точність і плавність вимови), машинний переклад і письмо за допомогою штучного інтелекту (такі платформи на основі штучного інтелекту допомагають студентам ефективніше розуміти та створювати іноземні тексти), чат-боти та розмовний штучний інтелект (віртуальні помічники на основі штучного інтелекту залучають студентів до розмов у реальному часі, забезпечуючи миттєвий зворотний зв'язок і контекстне навчання). Виокремлено такі переваги застосування інструментів штучного інтелекту в системі іноземної підготовки студентів ЗВО: індивідуальна освітня траєкторія, цілодобовий доступ до навчальних ресурсів, миттєве реагування і виправлення помилок, інтерактивне спілкування з чат-ботами створеними штучним інтелектом, гейміфікація та залучення, підтримка автоматизованого перекладу та розуміння. Визначено недоліки, які можуть ускладнювати ефективну інтеграцію таких технологій в освітній процес: адаптація та навчання педагогів, питання етики та конфіденційності, вартість і доступність, потреба у людській взаємодії, надмірна залежність від технологій. Встановлено, що хоча штучний інтелект має значні переваги, усунення його недоліків має вирішальне значення для ефективного впровадження в систему мовної підготовки.

Ключові слова: іноземна підготовка, формування іноземної компетентності, освітній процес, іноземні мови, удосконалення іноземної компетентності, штучний

інтелект, технології штучного інтелекту, інструменти штучного інтелекту, мультимедійні технології, студенти закладів вищої освіти.

The article examines the role of artificial intelligence in language learning, highlighting both its advantages and disadvantages associated with its implementation. The purpose of the article is to determine and analyze the specifics of the use of artificial intelligence and its tools in the system of foreign language training of students of higher education institutions. It is proven that artificial intelligence technologies in education are becoming increasingly widespread among all participants in the educational process, and its integration into foreign language teaching has transformed the pedagogical approaches of higher education institutions to their teaching. AI technologies have been found to offer innovative methods for teaching foreign languages, such as: intelligent tutoring systems (AI-based tutors provide a personalized learning experience by assessing students' progress and adapting content), speech recognition and pronunciation tools (AI-based programs improve pronunciation accuracy and fluency), machine translation and AI-based writing (such AI-based platforms help students understand and create foreign texts more effectively), chatbots and conversational AI (AI-based virtual assistants engage students in real-time conversations, providing instant feedback and contextual learning). The following advantages of using artificial intelligence tools in the system of foreign language training of students of higher education institutions are highlighted: individual educational trajectory, 24-hour access to educational resources, instant response and error correction, interactive communication with chatbots created by artificial intelligence, gamification and engagement, support for automated translation and understanding. Disadvantages that may complicate the effective integration of such technologies into the educational process are identified: adaptation and training of teachers, issues of ethics and confidentiality, cost and availability, the need for human interaction, excessive dependence on technology. It is established that although artificial intelligence has significant advantages, eliminating its disadvantages is crucial for effective implementation in the language training system.

Key words: foreign language training, formation of foreign language competence, educational process, foreign languages, enhancement of foreign language competence, artificial intelligence, artificial intelligence technologies, artificial intelligence tools, multimedia technologies, students of higher education institutions.

УДК 81'243:378:004.8
DOI <https://doi.org/10.32782/2663-6085/2025/80.2.30>

Хайдарі Н.І.,
канд. пед. наук, доцент,
доцент кафедри іноземних мов
і перекладу
Державного університету
«Київський авіаційний інститут»

Юхновець Н.П.,
ст. викладач кафедри іноземних мов
і перекладу
Державного університету
«Київський авіаційний інститут»

Сабітова А.П.,
ст. викладач кафедри іноземних мов
і перекладу
Державного університету
«Київський авіаційний інститут»

Постановка проблеми у загальному вигляді.
Щодня нові технології створюються, розвиваються та застосовуються у всіх сферах людського життя. На сучасному етапі не залишилось галузей, в яких би не використовувались технологічні винаходи та надбання людства, а враховуючи зміну підходів до системи освіти загалом та стрімкий розвиток

глобальної мережі зокрема, освітня галузь теж стала активним споживачем сучасних Інтернет-технологій. Зміна парадигми освіти від традиційної до особистісно зорієнтованої, перехід на нові освітні стандарти вимагають від закладу вищої освіти вдосконалення якості підготовки майбутнього фахівця [5].

Технології штучного інтелекту (ШІ) в освіті набувають все більшого розповсюдження серед усіх учасників освітнього процесу. Його інтеграція у навчання іноземних мов трансформувала педагогічні підходи закладів вищої освіти до їх викладання.

Аналіз останніх досліджень і публікацій.

Враховуючи те, що штучний інтелект, як продукт широкого застосування, набув значного розповсюдження відносно нещодавно – серед напрацювань сучасних науковців є незначна кількість праць спрямованих на дослідження штучного інтелекту та його інструментів в галузі освіти. Єфімова О., Жицька С. розглядали основні характеристики та принципи використання штучного інтелекту в освіті та навчанні іноземних мов студентів [3], Паламар С. та Науменко М. вивчали специфіку використання штучного інтелекту без порушення принципів академічної чесності [6], Кромптон Г. та Берк Д. досліджували використання інструментів штучного інтелекту в системі вищої школи [8], Аль-Бухайджан Н. та ін. досліджували роль штучного інтелекту в освіті [1]. Проте вважаємо, що цілісне дослідження штучного інтелекту та його інструментів в системі іншомовної підготовки студентів закладів вищої освіти дозволить викладачам підсилити та модернізувати підходи до навчання та викладання іноземних мов.

Мета статті – визначити та проаналізувати специфіку використання штучного інтелекту та його інструментів в системі іншомовної підготовки студентів закладів вищої освіти (ЗВО).

Виклад основного матеріалу. З глобалізацією та технологічним прогресом володіння іноземними мовами стало необхідним для студентів закладів вищої освіти. Такі інструменти на основі ШІ, як інтелектуальні системи навчання, машинний переклад і розпізнавання мовлення, зробили революцію у вивченні мов. Однак інтеграція штучного інтелекту в навчальні програми створює низку викликів перед усіма учасниками освітнього процесу.

Інтерактивні помічники та адаптивні програми для навчання створені на базі штучного інтелекту персоналізують освітній процес і спрощують певні технічні завдання [2]. Шум О. зазначає, що додатки створені на основі штучного інтелекту є корисними для навчання студентів, особливо у вивченні іноземних мов (англійської, німецької тощо). Завдяки їм студент може не лише перевірити правильність написання слова, використання мовних зворотів та конструкцій, а й отримати обґрунтовані пояснення до запропонованих системою виправлень [7].

Застосування штучного інтелекту на заняттях з іноземної мови у закладах вищої освіти сприяє створенню більш наочних і захопливих занять, підвищує динамічність освітнього процесу,

забезпечує миттєвий зворотний зв'язок, стимулює мотивацію до навчання, активізує розумову діяльність, залучає до роботи менш активних студентів, розвиває абстрактне та логічне мислення, а також сприяє персоналізації та інтенсифікації навчання завдяки самостійній роботі з мультимедійними технологіями [4].

Технології штучного інтелекту пропонують інноваційні методи навчання іноземних мов, як-от: інтелектуальні системи репетиторства (репетитори на основі штучного інтелекту забезпечують персоналізований досвід навчання, оцінюючи прогрес студентів і відповідно адаптуючи вміст), інструменти розпізнавання мовлення та вимови (програми на основі штучного інтелекту підвищують точність і плавність вимови), машинний переклад і письмо за допомогою штучного інтелекту (такі платформи на основі штучного інтелекту допомагають студентам ефективніше розуміти та створювати іноземні тексти), чат-боти та розмовний штучний інтелект (віртуальні помічники на основі штучного інтелекту залучають студентів до розмов у реальному часі, забезпечуючи миттєвий зворотний зв'язок і контекстне навчання).

Штучний інтелект змінив спосіб вивчення іноземних мов, пропонуючи інноваційні інструменти та методи, які покращують процес навчання. Програми на основі штучного інтелекту забезпечують персоналізоване навчання, миттєвий зворотний зв'язок та інтерактивне спілкування, що робить засвоєння мови більш ефективним та цікавим. Відтак, варто виокремити переваги застосування інструментів штучного інтелекту в системі іншомовної підготовки студентів ЗВО:

1. Індивідуальна освітня траєкторія – штучний інтелект автоматично визначає рівень знань студента, аналізує його сильні та слабкі сторони, а тому підбирає ефективні завдання для засвоєння іноземної мови.

2. Цілодобовий доступ до навчальних ресурсів – платформи на основі штучного інтелекту є доступними в будь-який час і в будь-якому місці.

3. Миттєве реагування і виправлення помилок – на відміну від традиційних інструментів іншомовної підготовки, штучний інтелект миттєво виправляє граматичні помилки, помилки у вимові та підшукує необхідні лексичні відповідники.

4. Інтерактивне спілкування з чат-ботами створеними штучним інтелектом – віртуальні викладачі імітують розмови з реального життя, адаптуються до різних контекстів, залучають студентів до змістовних діалогів, дозволяючи студентам практикувати свою цільову мову в безпечному середовищі.

5. Гейміфікація та залучення – багато додатків на основі штучного інтелекту містять елементи гейміфікації, як-от бали, винагороди та відстеження прогресу, щоб мотивувати студентів, що робить вивчення мови більш захопливим і приємним.

6. Підтримка автоматизованого перекладу та розуміння – інструменти перекладу на основі штучного інтелекту допомагають студентам зрозуміти іноземні тексти, надаючи миттєвий переклад, контекстні пояснення та вказівки щодо вимови.

Штучний інтелект зробив революцію у вивченні іноземних мов, зробивши його більш персоналізованим, доступним і привабливим. Хоча він пропонує численні переваги, викладачам необхідно збалансувати застосування інструментів штучного інтелекту та традиційних підходів до вивчення іноземної мови, щоб студенти досягли вільного володіння мовою та удосконалили іншомовну компетентність.

Використання штучного інтелекту у вивченні іноземних мов відкриває нові можливості для студентів та викладачів, надаючи численні переваги. Однак, попри переваги, є певні недоліки, які можуть ускладнювати ефективну інтеграцію таких технологій в освітній процес, зокрема:

1. Адаптація та навчання педагогів – багатьом педагогам бракує технічних. Технічні та контекстуальні обмеження – мовні моделі створені на основі штучного інтелекту іноді мають проблеми з розумінням контексту, культурними нюансами та ідіоматичними виразами.

2. Питання етики та конфіденційності – системи та програми штучного інтелекту не гарантують конфіденційність отриманих даних від студентів.

3. навичок, необхідних для ефективної інтеграції інструментів штучного інтелекту в процес іншомовної підготовки студентів.

4. Вартість і доступність – інструменти штучного інтелекту дозволяють частково використовувати свої ресурси на безоплатній основі, і в переважній більшості пропонують повний пакет доступу до необхідних інструментів за визначену плату, що потребує певних фінансових інвестицій.

5. Потреба у людській взаємодії – штучний інтелект не може повністю замінити переваги реальних розмов із носіями мови та досвідченими викладачами мови.

6. Надмірна залежність від технологій – здобувачі освітніх послуг можуть стати надмірно залежними від інструментів штучного інтелекту, що може перешкоджати їхній здатності розвивати незалежні стратегії вивчення мови.

Отже, хоча штучний інтелект має значний потенціал для покращення процесу вивчення іноземних мов, важливо враховувати реальні недоліки та знаходити шляхи їх вирішення. Поєднання технологічних можливостей із традиційними методами навчання, а також відповідна підготовка педагогів можуть сприяти ефективному та безпечному використанню ШІ у мовній освіті.

Інструменти штучного інтелекту допомагають не лише тим, хто вивчає іноземну мову, а й педагогам, оскільки є багато з них створюють власні

вправи з певної теми, коли, наприклад, запропонованих у підручнику недостатньо [9]. Для ефективного застосування штучного інтелекту в іншомовній підготовці необхідно враховувати певні виклики, які постають перед педагогами, а саме: потреба в оновленні навчальних програм та підготовці викладачів до роботи з новими технологіями, забезпеченні рівної можливості доступу до ресурсів для всіх студентів. Загалом, штучний інтелект має великий потенціал для революціонізації процесу навчання іноземних мов в ЗВО, але його успішне впровадження вимагає комплексного підходу та підтримки з боку освітніх установ.

Висновки. Отже, штучний інтелект має потенціал для реформування системи навчання іноземних мов у закладах вищої освіти, пропонує персоналізовані, інтерактивні та ефективні інструменти для навчання. ШІ відіграє важливу роль у системі іншомовної підготовки студентів вищих закладів освіти. Використання технологій ШІ, зокрема чат-ботів, адаптивних навчальних платформ та інтелектуальних систем підтримки навчання, дозволяє значно підвищити ефективність освітнього процесу. ШІ забезпечує індивідуалізацію навчання, що відповідає потребам кожного студента, а також дозволяє інтегрувати новітні методики, такі як автоматичний переклад, навчальні ігри та інтерактивні тренажери. Крім того, технології ШІ сприяють формуванню іншомовної компетентності, розвитку критичного мислення та аналітичних навичок у студентів, а також підвищують рівень мотивації до вивчення іноземної мови.

Перспективи подальших наукових розвідок вбачаємо в дослідженні поєднання інструментів штучного інтелекту, мультимедійних технологій та традиційних підходів в процесі іншомовної підготовки студентів закладів вищої освіти.

БІБЛІОГРАФІЧНИЙ СПИСОК:

1. Аль-Бухайджан Н. та ін. досліджували роль штучного інтелекту в освіті. *Artificial Intelligence in Education*. URL: <https://ijci.vsrp.co.uk/2025/01/artificial-intelligence-in-education/>. (дата звернення 12.02.2025)
2. Вікторова Л. В., Кочарян А. Б., Мамчур К. В., Коротун О. О. Застосування штучного інтелекту та чат-ботів під час вивчення іноземної мови. *Інформаційно-комунікаційні технології в освіті*, 2021. Вип. 32. Т. 2. С. 166–173.
3. Єфімова О., Жицька С. Штучний інтелект у іншомовній підготовці студентів закладів вищої освіти. URL: <https://osvita.eeipsy.org/index.php/eeip/article/view/550/544>. (дата звернення 18.02.2025)
4. Зубенко О. В. Штучний інтелект і вивчення іноземної мови. *Закарпатські філологічні студії*. Вип. 27/2. Видавничий дім «Гельветика», 2023. С. 80–85.
5. Ковтун О., Гармаш Т., Хайдарі Н. Потенціал технології подкастинг у формуванні іншомовної компетентності майбутніх перекладачів. *Вісник Націо-*

нального авіаційного університету. Серія: Педагогіка. Психологія. 2020. № 16. С. 60–68.

6. Паламар С. та Науменко М. Штучний інтелект в освіті: використання без порушення принципів академічної чесності. URL: https://elibrary.kubg.edu.ua/id/eprint/48609/1/Palamar_S_P_Naumenko_M_S_OD_2024.pdf. (дата звернення 18.02.2025)

7. Шум О. В. Іншомовна підготовка із використанням штучного інтелекту: переваги та недоліки. *Наукові записки Національного університету «Острозька академія»*: серія «Філологія». Острог: Вид-во НаУОА, 2024. Вип. 21(89). С. 224–227.

8. Crompton H., Burke D. Artificial intelligence in higher education: the state of the field. *Int J Educ Technol High Educ* 20, 22 (2023). DOI: <https://doi.org/10.1186/s41239-023-00392-8>

9. Sabitova A. Verwendung von ChatGPT im Deutschunterricht. *Подолання мовних та комунікативних бар'єрів: освіта, наука, культура: зб. наук. праць*. О. В. Ковтун. Київ: ДУ «КАІ», 2024. С. 224–228.